

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 8 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečno naročnina 11.— Kr.
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in izdajanje tiskovnih in izobraževalnih materialov
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO.

Importanti posizioni conquistate in Tunisia

300 paracadutisti inglesi catturati — Sommergebale nemico colato a picco — Nave ospedale „Città di Trapani“ affondata dal nemico!

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 4 dicembre il bollettino n. 923:

Intensi tiri delle artiglierie nemiche su noi tri capisaldi avanzati del fronte cirenaico sono stati efficacemente contrastati.

In Tunisia reparti germanici hanno conquistato un'importante posizione facendo 451 prigionieri fra i quali 18 ufficiali; in altra brillante azione, un battaglione di bersaglieri catturava oltre 300 paracadutisti inglesi.

Sono continuati gli attacchi diurni e notturni di formazioni dell'Asse contro i porti del Nord-Africa francese e il naviglio alla fonda; nel corso di vivaci duelli con la caccia tedesca l'aviazione avversaria perdeva 16 aerei.

Nel Mediterraneo centrale un nostro ricognitore in combattimento con 4 „Spittfire“, ne abbattava uno e ne danneggiava

gravemente un altro, rientrando alla base crivellato di colpi.

La nave ospedale „Città di Trapani“ è stata diurata e affondata. Non aveva feriti a bordo. Su 120 persone a bordo, 101 sono state salvate, fra le quali tutte le infermiere della Croce Rossa.

Vellivoli britannici hanno compiuto incursioni su alcune località della Sicilia, 2 forti tra la popolazione civile. Un apparecchio centrato dalle batterie contraeree, è precipitato in fiamme nei pressi di Augusta.

Una nostra torpediniera al comando del capitano di corvetta Beniamino Farina ha affondato un sommergibile nemico.

Il velivolo da ricognizione di cui il Bollettino odierno cita il brillante successo conseguito nel Mediterraneo era pilotato dal capitano Vittorio Bitonti ed aveva a bordo come osservatore il tenente di vascello Nuccio Feloni.

V Tunisu zavzete

pomembne Postojanke

300 angleških padalcev ujetih — Sovražna podmornica potopljena — Sovražnik je potopil bolniško ladjo „Città di Trapani“!

Glavni stan Italijanskih oboroženih sil je objavil dne 4. decembra naslednje 923. vojno poročilo:

Močnemu obstreljevanju sovražnega topništva proti našim prednim utrdam na cirenajski fronti je učinkovito odgovarjalo naše topništvo.

V Tuniziji so nemški oddelki osvojili važno pozicijo ter zajeli pri tem 154 mož, med temi 18 častnikov. V neki drugi silni akciji je bataljon bersaljerov ujel več kot 300 angleških padalcev.

Nemci in dnevi napadi osnih formacij na luke francoske Afrike in na tam zasedrano ladjevje so se nadaljevali. V teku živahnih dobojev z nemškimi lovci je sovražno letalstvo izgubilo 16 letal. V srednjem Sredozemlju je en naš izvidnik v boju proti 4 „Spittfirem“ zbil enega in poškodoval še enega ter se je vrnil na svoje oporišče preceštan od strelcev.

Boljška ladja „Città di Trapani“ je bila torpedirana in potopljena. Na krovu ni bilo ranjenecov. Od 120 oseb na krovu so bile rešene 104, med njimi vse sestričnice Rdečega križa.

Britanska letala so izvršila polete nad nekatere kraje Sicilije. Med civilnim ljudstvom sta bila dva ranjena. Eno letalo, ki ga ga zadela naše protiletalske baterije, je v plamenih strmoglavilo na zemljo v bližini Augusta.

Ena naša torpedovka pod poveljstvom korvetnega kapetana Beniamina Farine je potopila neko sovražno podmornico.

Izvidniško letalo, katerega odlični uspeh v Sredozemlju omenja današnje vojno poročilo, je pilotiral kapitan Vittorio Bitonti, ki je imel s seboj kot opazovalca ladijskega poročnika bojne bode Lucia Peronija.

Rimski Fašiji počastil poveljnika „Barbariga“

Rim, 4. dec. s. Zvezni tajnik Rima je davil izročil v imenu rimskega Fašija simbolično srebrno bodalo hrabremu poveljniku „Barbariga“ Enzu Grosiju. Poveljnik Grossi je prispeval v palačo Braschi z admiralom Seguriniem in z ostalimi oficirji s podmornice „Barbarigo“. Mnogočica je spoznala popularnega poveljnika ter se zbrala v vrtu palače, kjer je imela častno stražo legija mornarjev „Caio Duilio“. Vojaske

čast je bila izkazana med sviranjem fašistične himne. Poveljnik Grossi je pregledal legio mornarških aspirantov in vzel v naročje vojno siroto in imetnika zlatega kolajne D'Avanza. Takoj nato je bil v saloru Julija Cezarja pred prvaki rimskega Fašija izročeno simbolično srebrno bodalo. Zvezni tajnik je spregovoril nekaj besed ter poudaril hvalečnost in občudovanje Črnih srajc ter drznost potopila „Maryland“ in „Mississippija“ v katerem pozdravlja Rim vse prednje straže Domovine. Poveljnik Grossi je odgovoril in izjavil, da je ve el, da se z njim spominja tudi vseh ostalih italijanskih podmorničarjev v katerih imenu sprejema dar rimskega Fašija.

Junaška smrt dveh fašističnih hierarhov

Rim, 4. dec. s. V odredbenem listu PNF sta bila imenovana fašista Raffaele Russo Spena, šef oddelka Fašija v Acerni (Napoli) ki je junaško padel v borbi, in Plinio Rinaldi, politični podtajnik Fašija v Vissu (Macerata), ki je umrl za ranami, dobljenimi na afriški fronti.

Praznik topništva, mornarice in gasilcev

Rim, 4. dec. s. Topništvo, inženjerji, mornarica in gasilci, katerih zaščitnica je sv. Barbara, so proslavili svoj praznik. Povsod so bili resnobni spominski obredi na preteklo in sedanjo slavo. Posebno pomembne so bile proslave na fronah. Poveljniki so ponosno omenjali padle za veličino Domovine.

V Rimu so bile proslave v vojašnicah, ki so bile okrašene z zastavami. V zborovni dvorani poveljništva je mornariški podtajnik Ricciardi izročil svojem padlim in pogrešanim in hrabrim mornarjem odkovanja za vojaško hrabrost. V cerkvi sv.

Marije in v kripti padlih v Magnanopoliju, so bile svečane službe božje za padle topništva, inženjerstva, mornarice in gasilcev. Zastopstva so nato položila lovčeve vence na grob Neznanelega junaka in na svetlišču palih za Revolucijo. Popoldne je generalni direktor gasilske službe prefekt Giombini po radiu govoril vsem gasilcem in poveljiteljem njih junaštvo in samozatajevanje ter jim sporočil pozdrav podtajnika Buffirina. Proslava se je zaključila s prireditvijo za vojne ranjence, katero je organiziralo v vojaški bolnici Celia poveljništvo topniškega polka.

Admiral Platon poziva čete v Afriki, da nastopijo proti upornikom

Vichy, 3. dec. s. Admiral Platon je v svoji poslanici francoskim četam v Afriki rekel med drugim:

»Neki admiral in nekaj izdajalskih generalov, ki so plačanci Anglosasov, so preprečili obrambo našega ozemlja kljub ukazom maršala. Šefa države in vrhovnega šefa oboroženih sil iz osebne ambicije so prešli k sovražniku in trdijo, da delajo v imenu domovine, katero so žrtvovali. In za osvoboditev tiste Francije, katere ne moremo s pomočjo. Zahtevajo od vas, da jim ostanete zvesti, sami so pa izdajalci. Pozivajo se na čast, katero so sami izgubili.

Trdijo, da hočejo rešiti Severno Afriko, sami so jo pa izročili sovražniku, potem ko so prisegli, da jo bodo proti vsakomur branili. Maršal jih je že obsodil. Zdaj je na vas vrsta, da jim odrečete poslušnost, ker so uporniki in vam ne morejo poveljevati v imenu šefa države. Ne organizirajte za zdaj odkritega upora, katerega žrtve bi bili Omejitje se na pasivno rezistenco in ne uporabljajte orožja proti vašim bratom, ki še branijo Bizerto, ozemlje, ki jim je bilo zaupano. V imenu vaše časti in vaše ljubezni do Francije ne smete v čete, ki jih skušajo stvoriti izdajalci.

Ducejev govor — ang'osaški poraz

Trajno mogočni odmevi Mussolinijevega nastopa — Najboljši in najučinkovitejši odgovor na Churchillova izzivanja in lažnivo sovražno propagando — Preko Duceja je govoril ves italijanski narod

Berlin, 4. dec. s. Rimski dopisnik »Bürsen-Zeitung« zlasti poudarja v svojem komentarju k Ducejevemu govoru, kako je Mussolini govoril ter prodir v dušo svojega naroda. V tisočih junaških preizkušanjih odpora in odrekovanja je italijanski narod, narod pod orožjem in narod, ki dela v notranjosti, dokazal svoje fašistične kreposti. Razžaljen z nesramnim obrekovanjem in nizkotnimi grožnjami, ki si jih je Churchill drznil spregovoriti, je ves italijanski narod preko Duceja odgovoril. To je narod, katerega najboljši sinovi se bore v Afriki, v Rusiji, na Oceanih in v puščavah, to je narod Genova, Milana in Turina, ki je dvignil roko k prisegi. Ne bomo poklekali! To je narod, ki mu je Duce odpiral pot do življenjske svobode, časti, kruha in dela. 46. milijonov Italijanov je, ki vedo, da so v boju za obstoj in da ni nobene možnosti za povratek ali za čakanje ob strani. Ako hočemo povzeti po 24 urah vti Ducejevega govora med italijanskim narodom 'ahko rečemo samo to: Ta govor najčistejše resnice in odkritosti je bil doslovno odmev čustev italijanskega naroda.

Frankfurt, 4. dec. s. Ducejev govor je bil, beleži rimski dopisnik »Frankfurter Zeitung« močnejše delo v izbiri trenutka in po silajni obliki ter globoko zgodovinski pronicljivost, s katero je Mussolini očrtal dogodke z italijanskega stališča med divjanjem svetovne nevihte ter naplavo laži in intrig. Je resnično veličasten govor, to je splošna sodba, ki je vili novo moč v odločilnem trenutku vsenu italijanskemu narodu. Mi smo ga poslušali, nadaljuje dopisnik, v krogu preprostih ljudi, ki jim življenje ne nudi drugega kot težave in od katerih jih je bilo več naravnost in živo zadetih zaradi vojne. Njim je Duce tudi povedal, kako nečloveško Angličani ravnaajo z italijanskimi ujetniki. Sledil je govoru s skrajno pozornostjo in prižvili vsa razpoloženja, ki jih je priklicala Mussolini, ter zaznali vse odtenke v govoru. Zdaj so bili veseli, zdaj so poslušali govor z naj-

globljo resnostjo. Rezultat vsega tega je bil, da si ne bi želeli nič drugega kot v hvaležnosti objeti svojega vodjo. Narod je zopet prisegel, da bo sledil Duceju na poti, ki jo je usoda določila Italiji in da bo vzdržal do zmagovitega konca. Duce je z nekaj besedami raztrgal z velikim trudom pripravljeno mrežo angleške propagande ter je zbil bedne laži, ki se ne ustavijo niti pred Ducejevo osebo. To je storil z vso energijo, si hram in zdravim udarcem kakor vedno.

Perfiden govor, ki ga je imel v nedeljo Churchill, da bi ločil italijanski narod od Duceja in Nemčije in ga pahnil na pot moralne kapitulacije je izgubil sieherni učinek in odvzel mu je bil strup. Mussolini se dviga pred množicami italijanskega naroda z neomajnim moralnim kreditom. Na tej ojačeni in pojasnjeni osnovi se vojna nadaljuje Churchill n. uspelo, da bi se priplazil v italijansko hišo skozi zadnja vrata. Se manj mu je uspelo ločiti Italijane od Nemčije, katere vrednost italijanski narod bolj kot kdaj ceni.

Berlin, 4. dec. s. Ducejev govor je bil, poudarja rimski dopisnik »National Zeitung« jasen odgovor na laži, ki so jih na račun Italije širili Churchill, Roosevelt in njuni židovski sateliti. Odgovor je prišel v trenutku, ko je bila angleška propaganda proti Italiji najmočnejša. Govor sam in sprejem, ki ga je bil deležen med italijanskim narodom, bosta služila ne samo za demantiranje nesramnih angleških trutvet, temveč bosta edinstven, nad vse primeren odgovor Angliji. Italijanski narod je trdno odločen boriti se ob strani Nemčije do skupne zmage.

Ravnatelj »Deutsche Allgemeine Zeitung« poudarja v svojem članku, da je bil Ducejev govor trd, kakor udarec s kladivom, kljub hladnemu miru, s katerim je bil sprejemljen. Vsak Nemec je občutil, da se govor, čeprav ga je Duce govoril Italijanom, tiče tudi Nemčije in Nemcev. Kakor za Nemce tudi za Italijane življenjski ob-

stoj ni lahek. Italijani so šli za Ducejem, da bi uresničili svoje življenjske pravice v svetu, ki se jim do skrajnosti upira. Žrtvovali so začasno etiopski imperij in so delili z Nemci ob najbolj hrabrem zadržanju spremljivo vojno srečo v Severni Afriki. Italijanska arma'a se udeležuje obrambnih borb na vzhodni fronti in italijanski vojak je vedno dokazal svoje junaštvo tudi v borbi s številčno močnejšimi sovražniki.

Vladar in Duce generalu Francu

Rim, 4. dec. s. Nj. Vel. Kralj Cesar in Duce sta poslala generalu Francu naslednji brzojavki:

»Ekselencija generalisim Francisco Franco Bahamonde, glavar španske države, Madrid. — Ob rojstnem dnevu Vaše Ekselence želim, da bi Vaša Ekselencija sprejela moje najpriskrbenje vojaške čestitke — Vittorio Emanuele.

»Ekselencija generalisim don Francisco Franco Bahamonde, glavar španske države, Madrid. — Blagovoliite sprejeti, Caudio, ob priliki rojstnega dneva moje najodkritostnejše in tople čestitke, ki jih izrekam v duhu naklonjenega prijateljstva, ki me veže z Vami v spominu na čudovito borbo, ki ste jo Vi zmagovito vodili proti napadu boljševizma, v trdni veri, ki jo imam v bodočnost Španije in v Vaše delo. — Mussolini.

Madrid, 4. dec. s. Vsa Španija je danes slovesno praznovala s prisrčnimi manifestacijami rojstni dan generala Franca. Vojda španskega naroda je dobil z vseh strani na tisoče brozovanih čestitk. Vsi listi so priobčili Francovu sliko ter se spomnili najznamenitših dogodkov iz njegovega vojaškega in političnega delovanja, ki je bilo vedno popolnoma posvečeno Španiji.

Uspešni nemški napadi na kavkaškem področju

Sovjetske napadalne akcije med Donom in Volgo ter pri Kalininu odbite s hudimi izgubami za sovražnika

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 4. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovjeti so severovzhodno od Tnapseja in ob Tereku zopet zman napadli z močnimi silami. Nemški brzi oddelki so izvedli v zadnjih dveh dneh v prostoru severno od Tnapseja uspešne napadalne operacije, dosegli znatne pridobitve na ozemlju ter uničili več sovražnih konjeniških in motoriziranih enic. Zajeti je bilo mnogo ujetnikov in velik plen na orožju in prevoznih sredstvih.

Med boji v Kalniški stepi je bil razbit nadaljnji sovražni pehotni bataljon, osem oklopnih vozil in mnogo prevoznih sredstev je bilo uničenih in najvažnejša oskrbovalna cesta sovražnika pretrgana.

V nadaljnjih silovitih obrambnih bojih med Volgo in Donom so se večerj z velikimi izgubami zrušili ponovni močni napadi Sovjetov. 36 oklopnih vozil je bilo uničenih; več sto ujetnikov, mnogo orožja in drugega plena je padlo v roke naših čet.

V velikem Donovem toku so lastni napadi kljub trdovratnemu odporu sovražnika potekali ugodno.

V odseku Kalinin—Ilmensko jezero so se zopet ponesrečili močni oklopi in pehotni napadi Sovjetov z velikimi krvavinami in materialnimi izgubami sovražnika, ki je znova izgubil 49 oklopnih bojnih voz. Oddelki bojnih in strmoglavnih letal so uspešno posegli v ogrožene obrambne boje. Lovska letala so se spopadla z močnimi sovražnimi letalskimi oddelki in so sestrelila 22 sovjetskih letal. Štiri nadalnja letala so bila uničena od protiletalskega topništva. Tri lastna letala pogrešamo.

Na fronti v Cirenaiiki obojestranska topniška borba.

V Tuniziji so nemške čete zavzele važne postojanke. Italijanske čete so uničile neki oddelki britanskih padalcev, 754 ujetnikov je bilo zajetih. Oddelki nemškega in italijanskega letalstva so v strmoglavjih in nizkih poletih nastopili proti sovražnim oklopnim in prevoznim sredstvom. Nočni letalski napadi so bili izvedeni proti pristanišču in letališču v Boni in proti oskrbovalnim potem sovražnika v Alžirju. Nemški lovci so sestrelili 16 britanskih letal. Dve lastni letali pogrešamo.

V času od 21. do 30. novembra je izgubilo britansko letalstvo 111 letal, od tega 62 v Sredozemskem prostoru. V istem času je bilo v boju proti Veliki Britaniji izgubljenih 50 lastnih letal.

V ponovnih prodorih proti angleški obali so nemški brzi člani 1. decembra potopili trgovsko ladjo s 8.000 br. reg. tonami in eno stražno ladjo. 3. decembra so potopili 1 rusilec razreda Hunts in 2 trgovski ladji skupno 4.500 br. reg. tonami. Po težkih nočnih bojih s sovražnimi rušilci so se vsi brzi člani vrnili v svoje oporišče.

Finski odsek

Helsinki, 4. dec. s. V zadnjih dveh dneh je bilo za bojno udeleževanje značilno znatno kretanje finskih patrol na vseh frontah, kakor tudi nadlegovalni ogenj finskega topništva, ki je obstreljevalo postojanke in sovjetska zbirališča. Na aunuški fronti so se izjalovili zaporedni napadi majhnih sovjetskih enic s protinapadi. Sovražnik je imel krvave izgube. Na fronti vzhodne Karelije je neka finska patrolja, operirajoča v odseku Uhtue, presenetila in na pol uničila neki sovjetski oddelek.

Silne sovjetske letalske izgube

Berlin, 4. dec. s. Po doslej došlih vesteh vrhovnemu poveljstvu Oboroženih sil je bilo v srednjem odseku vzhodne fronte v

Barbarski učbenik za angleške vojake

Berlin, 5. dec. s. Na včerajšnji konferenci tiska, je vojaški zastopnik Wilhelmstrasse razdelil inozemskim novinarjem kopijo fotografije zanimivega dokumenta, ki je v lasti vrhovnega poveljništva nemških oboroženih sil in ki ponovno dokazuje, kakšno je angleško zverništvo. Gre za priročnik z navodili za »Borbo moža z možem, ki je bil objavljen v juliju 1942 ter razlajšen pripadnikom angleške vojske. Pisec tega priročnika je neki kapitan Weffairbairne, ki je bil med voditelji policije v Sanghaju ter je od julija 1940 v posebnem centru za vezbanje angleške armade. V uvodu pravi med drugim, da so njegova navodila posebno primerna za zgledni pouk angleškim vojakom.

Ako prelistamo strani tega priročnika in gledamo slike, ki kažejo vedno vojaka v angleški uniformi, ki se bori z vojakom v nemški uniformi, spoznamo, da gre za pravočisto sintezo podlosti. V nekem odstavku se uči, n. pr. kako se zveže na najbolj boleč način ujetnike in kako se jih na razne načine muči. Eno poglavje je posvečeno načinu napadanja nemškega vojaka za hrbtom. Treba ga je prijeti za glavo z levo roko, desna roka pa porabi bodalo in ga zasadi v žilo, tako da žrtev takoj pade na tla. To navodilo se zaključuje, da po tem udarcu »nič ne more več reči padlega prel smrtjo«.

V nekem drugem poglavju pisec obširno pojasnjuje, kako je rabiti bodalo, ter prikazuje številne udarce, prepovedane v borbi katere pa rabijo n. pr. angleški policaji v Sanghaju ko premagujejo pijane mornarje ali uporne Kitajce. Zdaj so ti udarci predmet navodil za vojake angleškega kralja, ki naj se jih poslužijo med to vojno. Mnogo prostora je posvečeno končno ravnanju z ujetniki, ki naj bo kar najbolj mogoče brutalno. Seveda je osnova ravnanja z ujetniki, ki naj bodo takojšnje uklenjenje.

silovitih letalskih borbah sestreljenih še 36 bojsovjetkih letal, 32 od teh je bilo oklopnih bojnih letal.

V odseku Ilmenskega jezera so bili danes ves dan siloviti letalski dvoboji. Nem ki piloti so bili na vsej črti zmagoviti. V tem odseku je bilo sestreljenih nadaljnjih 22 sovražnih letal. Tako sobojstevski samo v srednjem odseku vzhodne fronte po dosedanjih vesteh izgubili skupno 58 letal. Nemci niso izgubili nobenega letala.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 4. dec. s. Iz vojaškega vira se dozna, da so bile danes letalske borbe nad zasedenim ozemljem na zapadu. Eskadrilo ital. »Focke Wulfe« so napadle močne sovražne skupine lovcev, ki so se skušale približati zasednemu ozemlju na zapadu, ter so jih razpršile. Ob odličnem vremenu in nebu brez oblakov so nemški lovci brez listnih izgub lahko sestrelili 5 »Spittfireov«.

Postopna ameriška priznanja

Buenos Aires, 4. dec. s. Ameriško mornariško ministrstvo se naprej deloma priznava izgube in javlja, da je bila v noči na 1. december potopljena ena krčarka in da so bile nadaljnje jedinice ameriške mornarice poškodovane v vodah Guadalcanara.

Angleži obstreljujejo francoske potniške vlake

Pariz, 4. dec. s. Angleška letala, ki so preletela Normandijo in področje Ose, so obstreljevala s strojnimi potniške vlake. Bilo je smrtnih in ranjenih žrtev.

Američani ubijajo kitajske kmete

Hankov, 4. dec. s. Agencija Domei poroča, da so ameriški bombniki in lovci ponovno bombardirali in obstreljevali s strojnimi kitajske kmete ter jih ubili 200 samo v eni vasi v področju Sieninga.

Bolgarski minister na obisku v Nemčiji

Sofija, 4. dec. s. Minister za javna dela inž. Vasiljev je ob spremstvu generalnega direktorja za pomorske in rečne zadeve davil odpotoval na uradni obisk v Nemčijo.

Organizacija „Toit“ zgradi v Bolgariji 1200 km cest

Sofija, 4. dec. s. Med bolgarsko vlado in nemško organizacijo Toit je bila podpisana pogodba za zgradbo 1.200 km asfaltiranih cest v Bolgariji.

Prva obletnica ustanovitve GILL-a

Proslava bo jutri in bo obsegala vrsto kratkih prireditev

Ljubljana, 5. decembra. Te dni je minilo leto, kar je bila v Ljubljanski pokrajini ustanovljena mladinska organizacija GILL. Ustanovitev je narekovala potreba ustvariti društvo, ki bi se zanimalo in bi bilo sposobno vzgajati mladino k višji stopnji človekoljubja in bi ji moglo preskrbeti sredstva, da se lahko smelo loti celotnega problema kulture in pripravi na življenje. To društvo je moglo najti najboljšje navdih v GIL-u mladinski organizaciji, ki je najbolj naklonjena človeškemu razvoju, najbolj organizirana in najbolj razširjena ter prepojena z novim realističnim in totalitarnim duhom italijanskega naroda.

V preizkusni dobi je organizacija štela samo nekaj deset članov. Približali so se ji najbolj, najskrenejši: niso se zmenili za tveganosti in niso upoštevali groženj. Danes, ko je minilo komaj eno leto od ustanovitve, je v članjenju in oddelkih GILL-a več tisoč mladeničev in mladenk. Tak je razvoj GILL-a v Ljubljanski pokrajini, kjer je navdušenje mladine zelo veliko in kjer se organizacija GILL-a predstavlja bolj kot kdaj bogata na dejstvih in izpod-

budah. Nadaljni razvoj ne bo izostal, ker ne manjka vodstva in je gorečnost vedno večja.

S to gotovostjo se začne proslava obletnice GILL-a v zavesti sedanjih zgodovinske ure, z mislijo pri naših padlih, z dušo pri borcih, ki se borijo z gotovostjo zmage, ki ne more izostati.

Proslava bo obsegala vrsto kratkih prireditev. Njen spored bo jutri v nedeljo 6. decembra naslednji:

Ob 9: pozdrav mladinskih zastopstev predstavnikov oblasti.

Ob 10: predavanje o »začetkih in razvoju mladinske organizacije« (Opera).

Ob 10.30: izročitev zveznega prapora GILL-a, razdelitev križev za zasluge in zaslužnostnih diplom sodelavcem GILL-a.

Ob 11: Otvoritev zveznega središča za gospodinjstvo (Tomazova ulica 1).

Ob 11.20: Otvoritev drsališča zveznega poveljstva (Tomazova ulica 1).

Ob 14: Začetek tekmovalnih iger za člane GILL-a (Drama).

Ob 15: Začetek lutkarskih predstav za člane GILL-a (Tomazova ulica 1) in začetek filmskih predstav na GILL-ovem zveznem poveljstvu.

Miklavž se je založil z darili

Delil bo poleg knjig največ raznih sladkih in sočnih dobrot — Miklavžev sejem je dobro obiskan

Ljubljana, 5. decembra.

— Šibbe! Šibbe! Korobači!

Pod visokim kandelabrom na Kongresnem trgu stoji bomo običen deček dvajsetih let in kriči, kolikor mu dopušta gibki glas:

— Šibbe! Šibbe! Korobači!

Okoli ramen si je obesil dve malhi napolnjeni z dolgimi, s pestrobavrnimi papirjem okrašenimi šibami in s korobači. Zraven njega stojita dve dekletki, ki tišče v roke v žepe majhnih, tankih plaščev, in vsiljivo nagovarjata mimoidoče:

— Gospodi! Gospodi! Kupite pri nas! Pogledajte, kako so lepe! Damo prav poceni!

Okoli in okoli vik in krič Otoci se preganjajo in vresčijo. Stara je tradicija Miklavževega sejma, da se švrkajo s tankimi šibami pa tudi z najdebelejšimi korobači po gotovih delih telesa. V poštev pridejo vse napadale in obrambne taktike in strategije. Beg je prav tako junško dejanje kakor protinapad. Vse pa spremlja vpitje, da gre skozi uspeha. Letos je čar preganjanja za mladino nekoliko manj privlačen. Sotari Miklavževega sejma so postavljeni samo po eni strani, dočim je druga odprta in napadenost z lahko uide iz gneče, kjer je bilo mogoče druga leta obkrožati.

Trojica s šibami se ne zmeni za vse te vragolije svojih tovarišev. V svoje »trgovske posle« je zavarovana, kakor najprejnejša branjeva za svojo mizo. Če se ji kakšen »begunec« po nesreči zalet pod nož, pa jih takoj skupi, da ga mine veselje nagajanja »zaposlenim ljudem«.

— Gospod, tale šiba je najbolj dolga in najlepša! Rdeč, rmen, zelen, rjav vse najlepše barve ima. Pogledjte kako lepo je zavita na koncu. Kar prava škofovska palica. Stane samo dve liri! Je predrag? Koliko pa daste? Ne, za eno liro je pa ne dam. Najmanj eno lro in pol mi boste odšteli.

Tako teko pogajanja. Če ni blizu nobene konkurenta, je deček vztrajnejši. Prodajalec šib je mnogo in kjer zaslužitjo kupca, se jih vedno nabere več okoli njega. Drug drugega skušajo spodriniti in nižajo ceno svojim šibam. Nelojalna konkurenca cvete brezobzirno. Naša trojica pa je ponosna na svoje izdelke in ne popusti čez določeno najnižjo mejo.

— Šiba stane najmanj eno lro, korobač pa eno lro in petdeset centimov. Cene ne dam. Le pošlejte, kako lepo je pleten korobač. Držal vam bom do drugega Miklavža. Ne, ne ceneje nikakor ne

dam. Če ne marate, tudi prav.

Obrne se vstran in zopet vabi:

— Šibbe! Šibbe! Korobači!

Miklavžev sejem je živahno obiskan. Sejmarji so s prodajo razmeroma še zelo zadovoljni. Od jutra do večera se gnetejo okoli šotorov radovedneži in kupci. Miklavž kupuje igrače, oranže, mandarine, lešnike, jabolka, še najraje pa knjige. Letos prodajajo knjige tudi na Miklavževem sejmju in okoli dveh miz, kjer so nametane v zvrhane kope, je vedno največja gneča. Tu se lahko na svoje oči prepričata, da ima slovenska knjiga tudi med preprostimi sloji zelo veliko prijateljev. Mnogi niso vajeni kupovati v knjigarnah, kjer morajo še vedeti, kaj želijo. Zadovoljniji so, če lahko izbrižajo in iščejo, kakor sam želi. Napredaj so cenene ljudske knjige slovenskih pisateljev. Domiselna prodajalca sta jih izkopal z zapuščenih polj in skladov knjigarn, kjer se nčje ni več zanimalo. Na sejmju gredo v denar kot najboljše blago.

Miklavž se je te dni povsod pridno zafagal. Kljub vojnim časom bo razveselil mnogo mladih src, pa tudi odraslih. Imenitnega Miklavža imajo trgovci z bonboni in knjigarne. Naval na bonbone je neverjeten. Prodajo jih vsako množino.

Velik, prazničen obrat imajo tudi knjigarne. Dobra knjiga je še vedno najlepše in najdragocenejšo darilo. Zaloga starih prevodov, izvirnih domačih del povojnega časa in zbirke naših klasikov gredo v denar, kakor nikoli prej. Velik uspeh je dosegla »Dobra knjiga!« »Tha voda« Mire Pučeve je razprodana. Vezanih izvodov »El hakima« ni več. Dobilo se samo še brošura; izvodi in še ti bodo v kratkem razprodani. »Dobro knjigo« so čitatelji pozdravili z zadovoljstvom in ji izkazali največje priznanje s tem, da so njene knjige v nekaj dneh takorekto razgrabili.

Tako se je Miklavž pripravil za jutrišnje gotovanje in nocojšnje praznovanje sicer skromnejše kakor druga leta, vendar še vedno zadovoljivo. Malo bo hiš, kjer ne bo nasul na nastavitvene krožnike vsaj jabolka, lešnikov, oreho, oranž, bonbonov. Šolarjem pa zvezkov, peres, svinčnikov in podobnih šolskih potrebščin. Šibe bodo sicer tudi, priložene budile pa ne bodo prevelikega strahu, saj jih obdarovanci v veselje nad drugimi darili niti ne bodo opazili. Sicer pa so šibe zadnja leta zelo izgubile na svoji avtoriteti. To je vedno tako, kadar je določena blaga preveč napredaj za cene denar.

Cvetko Golar: burka Ples v Trnovem

Menda prva slovenska burka popolnoma črseza svoj zabavni namen z Levarjevo in Cesarjem v glavnih ulogah

Ljubljana, 5. decembra. »Le style est l'homme même«, je dejal nesmrtni Buffon. Dognanje, ki drži: »Bogastvo znanja, zanimiva dejstva, niti nova odkritja pisatelju ne zadržijo nesmrtnosti... znanje, dejstva in odkritja je mogoče ukrasti in presaditi ter jih spretneje roke store celo važnejše. Vse te stvari so človeku zunanje, le stil je njegov. Le stil je človek sam!«

Na ta Buffonov izrek sem se spomnil, ko sem gledal Golarjevo burko »Ples v Trnovem«. Kdor ponza Golarja, njegov značaj, miselnost, duševnost, pa še njegovo telesnost, nastopanje in kretanje, pozna tudi njegovo novo burko. Ves in popolnoma Golar! Ta stil je resnično človek sam. Ta »Ples« ne more biti drugačen, kakor ne more biti drugačen Golar.

Resni grafologi pravijo: Vse, kar doživljamo v svoji notranjstvi, kar čutimo, mislimo, ljubimo ali mrzimo, po čemur smislimo ali kar odbojamo, vse to izražamo tudi s telesom, z razpoloženji, mimiko in gestami. Iz telesnih izrazov lahko uganemo človeški karakter in temperament, saj sta naša duša in telo povezana tako nerazdružljivo, da se izdajata zavestno, a še večkrat podzavestno vselej oba obenem.

Mislili, da vse to velja ne le za značaj in obliko naše pisave, temveč tudi za pisateljski slog, za obliko in vsebino pisateljskih del. Iz literature lahko poznamo literatovo dušo in miselnost, njegovo obzorje in temperament, njegovo ljubezen in mrznjo. Njegov stil pa nam izdaja tudi lastnost njegove telesnosti, ki je nerazdružljivo zvezana z njegovo duševnostjo. Kdor je dober poznan n. pr. dr. Tavčarja, Aškerc ali Stritarja, Ketteja ali Cankarja, mora reči, da so morali pisati samo tako, kar so bili kot ljudje prav taki, kakršna so njih dela. Vse kar so čutili, mislili, ljubili, mrzili, so izražali ne le v svojih spisih, temveč tudi zunanje, z vedenjem, mimiko, gestami, govorico, skratka z vsemi izjavami svojega značaja in temperamenta.

Mogoče bi bilo napisati zelo zanimivo psihološko in biološko študijo o naših literatih in umetnikih vobče, da bi se razkrila nerazdružna povezanost njih duševnosti in telesnosti. Pokazalo bi se, kdaj je bil pisatelj sam svoj in docela iskren, a kdaj nesvoboden, prisiljen, posnemovalen.

Po mojem prepričanju je edini pravilni in pravični kriterij, dognati, ali je »Ples v Trnovem« pristen Golar. Ako je, priznamo, da je vse v redu. Za literaturo ima vsak original večjo vrednost kakor kopija. In zdi se mi, da je »Ples« točno prav tako vreden, sončen, preprost, ljubeznivo robet in raskav pa iskren, kakoršen je Golar sam. Odkritostno je izjavil, da je njegovo novo delo burka, ki ji je edini namen, da občinstvo dobro zabava. Ako je svoj namen dosegel, ako se publika zadovoljno smeje in je gledališče pri njegovi burki zaporedoma natičeno polno, smo lahko s tem dejstvom zleteli v dobi, ki si goreče želi sonca in smeja, prav posebno zadovoljni.

Da je napravil iz Trnovčana Česnovarja moško Rošlino, je njegova pravica in sta zdaj Rošlino in Česnovar pristno in originalno le Golarjeva. Da si je naš poet prirode, kmetijskega dela in veselja ob vseh strašnih udarcih usode ohranil toliko vedrosti, humorja in življenjske neomajnosti ter literarne tvornosti, mu je zgolj na čast. S tem vrši kot pesnik-dramatik uprav idealno nalogo, in mu moramo biti le hvaležni.

Sicer pa ta Golarjeva burka ni zgolj prazna zabava, nego prinaša v naturalistično krepki obliki celo vrsto polnokrvnih oseb iz domačega okolja, iz polpreteklosti našega Trnovca. Taki so bili in so naši Trnovci v resnici, te vsiljive ženske, željne zdravega, bogatega vdova, ti naivni rodujbarji, objestni študentje, podjetna predmestna dekleta najbolj kopriscate mode, ti ljubljanski škrici in njih domišljave dame, vsem na čelu pa Česnovar, trnovski bahač in neugnani ženskar. Golar jih je zajel iz življenja in jih ni za svojo burko niti

karikiral. Seveda ni nič več novega pod soncem, in če se ob Česnovarju spomnimo na Pasquala in pri Selanovi Metki na Norino, je to le dokaz, da so v bistvu vsi ljudje na svetu zelo enaki, »stari panje« povsod enako smešni in ženske enako prefrigate. Priznati pa je treba, da je Česnovar vendar pristen Trnovčan in verjetnejši kakor Pasquale, Metka pa mnogo prikupnejša in naravnostja kakor Norina.

Burka je tehnično dobro zgrajena, ima v 1. dej. dobro ekspozicijo, dosega v 2. dej. svoj višek in v 3. dej. dober razplet. Koncesija burki je pač trojna zaroka ob zaključku igre; toda nezadostno je utemeljena le zaroka slikarja Toneta z Mico, čeprav nas je avtor pripravil tudi nanjo. V ostalem pa je baš tu zmogovita Golarjeva ironija; »zarečene« kruha se največ pojče in najhušji grajalci sv. zakona so čisto naposled najbolj pod ženinjo copato. V burki zmaga mladost, kar je življenjsko pravilno, toda samo dober okus izraža dramatik, ko ni sledi šablonskemu cenenemu smešenju »starih panjev«, temveč dobro srčno privoščiti tudi Česnovarju in Mici vsaj mal sopek — cvetja v jeseni.

Tudi »Ples v Trnovem« bo torej po mojem mnenju polno ustrežal svojemu namenu, če se bo tako dobro igral in spretno uprizarjal, kakor smo ga gledali v skrbni režiji Milana Skrbinskega in prav lepi in scenaciji arh. Franca.

Ivan Cesar ima izvrstno ulogo Česnovarja in se v nji odlikuje z vsemi svojimi vrlinami mislečega karakternega komika. Zelo prikupna in sveže poredna trnovska punca je Metka Anke Levarjeva; dvojce dobrih figur sta postavili Rakarjeva z Mico in Starčeva z Mino, soboljkar Tone je z Bratinovo idriščno posrečen sovražnik zakona in žensk, a naposled srečen zarobenec, mladi Lojze Česnovar pa z L. Drenovcem simpatičen mladenič, ki se zadnji, a najbolj smeje. Tu pa je še cela vrsta epizodnih ulog z osebami Trnovca in Ljubljane. Zlasti so postavili dobre šarže Rasbergerjeva (gospa), Sancišina (dekle), Lipah (predsednik Mladosti) in Peček (gospod). Parodirani pevski kvartet je učinkovit.

Na vrabce ne streljamo s topovi, pa tudi literarni igrači niso na tehtajno z zlato! Izvirna naša dramatika zelo pogreša najlažjega žanra, ki je za tudi potreben in včasih silno dobrodošel. Tudi največji in kulturno najvišje stoječi narodi si žele na repertoarju za izpremembo bežnih zabavnih iger.

Če se ne motim, nam je dal Golar prvo izvrstno burko. Ker se mi zdi, da nimamo Sloveni ničesar manj kakor smisla za humor (pri nas so humoristi resnično bele vrane in vsi humoristični listi so nam propadli), se razveselim vsakega novega žarka, ki vsaj poizkuša razsvetliti in ogreti tipično našo čmernost in zagrenjenost.

Fr. G.

Iz Hrvatske

— **Regulacija Drave.** Dovršena so regulacijska dela na Dravi pri vaseh Hrčevcih in Semovec. Pri vaseh Hrčevcih so regulirali Dravo v dolžini 509 m. Stroški so znašali 1.402.000 kun. Stroški za regulacijo Drave pri vaseh Semovec v dolžini 2 km so pa znašali 1.233.000 kun. Zdal regulirajo Dravo pri Varazdinu. Za ta dela je bil odobren kredit 2.857.000 kun. Za regulacijska dela na Dravi pri vaseh Delnice je odobren kredit 659.000, za dela pri vaseh Zebnici 214.000 in pri vaseh Čičkovine 639.000 kun. Za vsa regulacijska dela je odobren kredit v znesku 9.800.000 kun.

— **Pregled živiliških nakaznic.** Danes tečen se je prišel v Zagreb pregled živiliških nakaznic. Ča se ugotovi, ali res žive v po-edinih gospodinjstvih vsi tisti, ki so bila na njihova imena izdana živilske nakaznice. Pregled je bil zaključen v nedeljo.

— **Tovarna za konzerviranje živil.** Državna centrala za doželne pridelke v Zagrebu je kupila v Sijekovu pri Dosačnem Brodu bivšo tovarno Bonna, kjer so prvi svetovni vojni izdelovali marmelado, ter konzervirali tudi sadje. Tovarna je pa obdržala le nekaj časa, potem je pa delo v nji 20 let počivalo. Bila je last Centralne banke v Sarajevu. Državna centrala za doželne pridelke bo zdaj tovarno preuredila za konzerviranje živil.

— **Predavanje slovesnega vsučiljskega profesorja v Zagrebu.** V ponedeljek zvečer je predaval v Ljudski univerzi v Zagrebu vsučiljski profesor iz Bratislave dr. Andrej Mraz o slovaškem književnem romanizmu. Predavanje je priredila filozofska fakulteta skupno s Hrvatsko slovaškim društvom v Zagrebu.

— **Mestno kopalnice popravljajo.** Mestno kopalnice na Savi pri Zagrebu je bilo zgrajeno leta 1926, kot začasno, ker je po regulacijskem načrtu določen za zgratitev velikega bazena. Kopalnice samo bo pozneje preneseno drugam. Letos debi svasko kopalnice pri Zagrebu močnejše betonske temelje. Stroški bodo znašali 1.100.000 kun. Pri tem so pa vračunane tudi nagrade osebi čez poletje.

— **Skrb za prehrano delavstva.** Hrvatska delavska zveza si neprestano prizadeva olajšati položaj delavstva. V Zagrebu za poslužila delavsko službenstva nabavljala in prodajala za hrano in delavsko službenstva kuhinja. Po drugih krajih se pa tudi ustanovljajo delavske zadruge in kuhinje, v večjih mestih pa še oskrbovalni odbori.

— **Kmetijski tečaj.** V okviru pospeševanja kmetijstva priredi glavno ravnanstvo za kmetijstvo v ministruv narodnega gospodarstva letošnji zimo v vseh županijah tečaje za mlade kmete in gospodinjce. Po-odobni tečaji so bili prirejeni že lansko zimo in dosegli so lepe uspehe. Na podlagi lanskih izkušenj bo za letošnje še posebno skrbno izdelan program.

— **Državna loterija.** Poglavljen je izdal uredbu o usanovitvi hrvatske državne loterije v okviru finančnega ministruvta. Prirejanje loterij in izdajanje srečk je pridržano izključno državi. Vsa s tem zvezana vprašanja spadajo v področje hrvatske državne loterije, ki jamči za njo država. Za proračun državne loterije veljajo enake določbe kakor za proračun državnih podjetij. Od čistega dobička se bo porabilo 10% za rezervni fond. Ostali denar pa pojle v državno blagajno. Rezervni fond bo služil za kritje morebitnih izgub. Finančni minister lahko v izjemnih primerih dovoli prirejanje loterij, če se ugotovi, da služijo splošno koristnim namenom. Na dan razglasitve tega zakona je stopila v veljavo naredba, ki prepoveda prodajo inozemskih srečk in reklamo v domačih listih za inozemske loterije. Tuji, ki se muče začasno na Hrvat-

skem lahko prinese seboj srečke svojih domačih loterij. Za kršitev tega zakona so določene denarne globe do 500.000 kun.

— **Elektrifikacija varaždinske občine.** Osem vasi obsegaajo občina Varaždin je usatnovila zadruge za elektrifikacijo.

— **Nova delavska naselbina.** Gradnja delavskih stanovanjskih hišic v Capragu pri Sisku bo kmalu končana. Zgrajenih je bilo že 54 delavskih hišic, v katere so se delavske družine že vselile.

— **Hrvatsko-bolgarska pogajanja.** V ponedeljek prispe v Sofijo hrvatska delegacija, ki se bo pogajala z bolgarsko o novi trgovinski pogodbi.

— **Vprašanje prehrane.** Hrvatski zunanji minister dr. Mladen Lorković je govoril

Miklavževem sejmju in živilskem trgu

Kaj je napredaj letos »na sejmju« in kaj najbolj kupujejo — Veliko zanimanje za sadje

Ljubljana, 5. decembra.

Zalostno je bilo na Kongresnem trgu, dokler prodajalci niso razpeli svojih šotorov: Ljubljancem se zdi, da zahteva sama narava v začetku decembra idilo vzdolž priljubljene Zvezde, kajti naše ulice so kole-dar same na sebi. Kako bi se mogli veseliti Miklavža brez sejma in božiča brez slovesne priprave, brez prijetno dišečega smrečja na trgu že nekaj tednov prej? Takšni pri-godni dogodki so tako tesno zvezani z in-timnim življenjem Ljubljane, da bi se nam mesto zdelo opravano vse pozneje, če bi jih več ne bilo. Zato se ne smete čuditi, da so močnari hodili v začetku tedna v Zvezdo v skrbah, ali bodo zagledali stojnice na trgu ali ne. Nepopisno so bili razočarani v po-nedeljek, ko prodajalcev se ni bilo. Niso se mogli potolažiti in zdelo se jim je prava nesreča, da ne bo Miklavževega sejma. Za-to je pa bilo veselje tem večje v terek, ko so začeli prodajalci skoraj diskretno postavljati stojnice. Malim in velikim otrokom so se nemadno odprla nebesa in nekateri se niso mogli odtrgati od stojnic, ko se niso bile postavljene in so prodajalci šele od-pirali zaboje in zavojce čudovitih blaga.

Potem se je začel, ne sejmjski, temveč veselejski promet. Soljarji so pozabili na solo, ko so zjutraj med potjo zagledali ljubljanski smreč prijetni napev: »Šibbe! Šibe, korobači!« Odpev tega napeva se glasi zopet: »Šibbe! Korobači!« Tega blaga je letos toliko, kakor da smo ga res najbolj potrebni. Napredaj je na debelo in drobno. Pridetjen prodajalec si je izbral torišče svo-je trgovine s šibami ob podstavku trojiškega spomenika. Kupceve ne privablja toliko z besedo kakor s pestrimi izdelki sami-mi. Njegova iznajdba je, da so šibe na kon-cu zavite kakor škofovska palica.

Sicer pa ne kupujejo samih šib na Mi-klavževem sejmju. Pri prodajalcih sadja, kranjih oranž, sladkih oreh, lešnikov, stihih hrušk in sladkih smokve je včasih takšen naval kakor da tam že deli Miklavž. Ljudje kupujejo oranže na tečo kakor krom-pir. Včasih so jih kupovali po kosih, zdaj pa na debele in človek se čudi, da je postal Miklavž letos tako radodaren. Tudi pri po-sameznih drugih stojnicah je takšna gneča, kakor ob najbolj napeti predstavah. Ljudje strme v pisane izdelke, kakor da je sleher-ni prava umetnina. Posebno so jim všeč košarice, zavojčki in vse tiste čudovite po-

oni dan v Sisku o treh glavnih problemih, ki jih je treba v interesu države čimprej urediti. Med njimi je najvažnejše vpraša-nje prehrane hrvatskega naroda. Dolder more kmot računati s tem, da lahko dobi za svoje pridelke v prodaji pod roko mnogo več, kakor če bi prodajal po maksimalnih cenah, na drugi strani pa za drag denar pod roko dobi vse kar potrebuje, ga je težko pripraviti do tega, da bi izročil svoje zaloge državi. Če hočemo dobiti od kmeta živila, mu moramo nuditi po zmernih ce-nah to, kar potrebuje sam. Treba je doseči pravo razmerje med poljskimi pridelki in industrijskimi izdelki. Težiče gospodarske odločitve na Hrvatskem pa trenutno ni to, liko v določanju cen, kakor v pravilni raz-delitve blaga.

sodice, ki jih bo menda Miklavž napolnil drevi. Letos so na Miklavževem sejmju na-prodaj tudi knjige in nekatere se nam zde v resnici tako poceni, kakor da je že Mi-klavž vnaprej prispeval nekaj prodajalcu. Menda ljudje še nikdar niso s takšno vno-mo kupovali knjig kakor letos. Včasih je bila na Miklavževem sejmju napredaj samo pratika, ki tudi letos tu in tam visi na mo-tovzu pod šotori, kakor da se še suši, saj je pa tudi povsem sveža — letos smo pa lahko kupovali tudi precej lepe knjige. Menda bi niti Miklavž, ki je največji strokovnjak za Miklavžev sejem, ne mogel naštet, kaj je vse napredaj: res, tudi letos je peštra iz-bira; niso napredaj le poslastice in slaščice, sadje, kipeč, podobice, temveč razno blago, ki spada med galanterijo, a kupovali smo tudi pletenine, rokavice, puloverje, perilo in drugo praktično blago, ki bo marsikoga razveseljevalo še dolgo, ko bodo drugi že zlatavji; pozabili na Miklavža.

Zadnje dni je bilo povsod živahno za-nimanje za sadje, zlasti za jabolka ne le na Miklavževem sejmju, Tako so ljudje po-kupili večeraj nenavadno mnogo jabolk, ki so bila precej lepa in cenejša kakor so navadno napredaj drugje. Posamezniki jih je lahko kupil le do 10 kg, da so lahko zadovoljili čim več kupcev. Tudi na živil-skem trgu so bili dobro založeni s sadjem. Lahko bi rekli, da so bile danes stojnice branjevev prav v zari; — toliko lepih oranž je bilo, da je vprav žarelo od njih. Med zlato rumenimi oranžami so izpopol-njevala barvno lestvico rdeča jabolka, jabolka »skakle«. Sicer so pa bile posamezne stojnice dobro založene tudi z lepimi ja-bolkami.

Danes so branjevev razveselili gospodi-nje s tako lepo cvetočo, kakršne najbrž letos še ni bilo na trgu. Boljšega in boljše ohranjenega blaga, brez sleherne napake si res ne moremo želeli. Cvetoče je bilo napredaj zelo mnogo, tako da menda ne bo takoj razprodano.

Zelenjadni trg je bil dobro založen tudi z domačo povrtnino. Največ je bilo špi-nače, motovilca in endivije. Veliko zani-manje je bilo za zeljaste glave. Blago na zelenjadnem trgu je še precej pestro; le redko je ob Miklavžu napredaj toliko lepe zelenjave, ker navadno ob tem času že leži sneg. Kupčijsko življenje je bilo danes na trgu živahnejše, k čemur je menda tudi nekoliko pripomogel Miklavž.

Izredni občni zbor Novinarskega društva

Ljubljana, 5. decembra. Novinarsko društvo je imelo v nedeljo dopoldne v svojem domu izredni občni zbor, na katerem je bil izvoljen nov društveni odbor. Občnega zbora se je udeležilo mnogo članov. Kakor vsi dosedanj, je bil tudi ta občni zbor lep primer stanovske solidarnosti in zavzetosti ter tovarišeske sloge med novinarji. Izvoljen je bil nov odbor, ki se je takoj po občnem zboru konstituiral. Za predsednika je bil soglasno izvoljen Ruda Jurčec, za podpredsednika Zupančič Jože in Korošec Stane, za tajnika Kressler Jože, za blagajnika Senaig Fran, odborniki so pa: Čenič Vilko, Korošec Joško, Ravljen Davorin, Zelenikar Aleksander in Po-draž Ivan. Člani nadzornega odbora so Krenžar Franc, Pekar Robert in Borko Božidar, razsedilca pa Fustolemski Ra-sto, dr. Debejak Tine in Borštnik Božo.

Sportni pregled

— **Nedeljsko kolo švicarskega ligaškega prvenstva** se je na dveh igriščih končalo z zmago gostujočih moštvev. Lugano je pre-magal Cantonal 3:0, Curih pa Sankt Gallen 2:1. Dve tekmi sta ostali neodločeni: med Bienne in Nordstemmen 2:2 in med Young Boysom in Young Fellowsom 1:1. V ostalih tekmah so zmagala domača moštva. Basel je porazil Grenchen 1:0, Grasshoppers Lu-zeru 4:1 in Servette moštvo Lausanne 2:1.

— **Urbinski je šiz italijanski boksarski prvak mušje kategorije.** Rimski boksar Bel-lardini je izval na dvoboj s pestmi do-sedanjega italijanskega prvaka mušje kate-gorije Urbina. Snopadla ste se 1. decem-bra v Rimu. Belardini pa je ne bil kos dožavnemu prvaku. Zapuščal je oder pre-magan po točkah. Urbini je tako še ved-no italijanski prvak mušje kategorije.

— **Jutrišnje prvenstvene tekme v Italiji.** Deceto kolo ima v diviziji A naslednji spo-red: Torino: Torino—Triestina, Genova: Liguria—Venezia, Bergamo: Atalanta—Milano, Rim: Lazio—Vicenza, Bologna: Bologna—Fiorentina, Bari: Bari—Roma, Milano: Ambrosiana—Genova, Livorno: Livorno—Juventus. Livornčani imajo hudega nasprot-nika, pred katerim ne bodo smeli oklevati — V diviziji B bo v Pescari tekma med Pescaro in Napolijem, v Savoni med Savo-ni in Pizo, v Cremoni med Cremonesejem in Pro Patrio, v Vidmu med Udinesejem in Novaro, v Sieni med Sieno in Alessandrio, v Palermu med Palermom in Modeno, v Lodiju med Fanfullo in Brescia, v Rimu med Matrom in Anconitano in v Padovi med Padovo in Spezio. Najvažnejša bo vse-kakor tekma med Padovo in Spezio, ki bo odločala o položaju na prvih mestih. Polo-žaj je za Padovo ugoden, ker so istočasno tudi druga boljša moštva na »gostovanju«.

— **Sestane predsednikov nogometnih klubov v Firencih.** V sredo 1. decembra so se v Firencih sestali predsedniki nogomet-nih klubov divizije A. Sestanek je sklical predsednik zveze, da bi obvestil klube o

smernicah svojega dela in se o njih raz-govoril z njihovimi najkompetentnejšimi predstavniki. V najpopolnejšem soglasju je bilo sklenjeno nadaljevati z vsemi nogo-metnimi tekmami in stretneti za dvigom nogo-metnega športa do najvišje stopnje, ki jo dopuščajo sedanje razmere. V sedanjih tri-pripradi športu posebna moralna funkcija.

— **Zenski plavalni trofej Nizozemska—Nemčija—Belgija.** V Haagu je bilo v nede-ljo žensko plavalno tekmovalje, ki so se ga udeležile najboljše plavalke Nemčije, Belgije in Nizozemske. Doseženi so bili na-slednji rezultati: 100 m prosto: 1. Van Schaik (N.) 1:08.8, 2. Van Vern (N.) 1:08.8, 3. Polack (Nem.); 100 m hrbtno: 1. Van Feggela (N.) 1:16.4, 2. Westhelle (Nem.) 1:17.8, 3. Goltard (N.); 200 m prsno: 1. Schmidt (N

Zanimivosti o pozabljenih mestnih vratih

Iz zgodovine mestnih vrat, ki so jih podrli ob koncu 18. stoletja

Ljubljana, 5. decembra
Pred poldrugim stoletjem, ko so se stala mestna vrata, je bilo v Ljubljani 6 vhodov: karlovska ali pisana vrata, vodna vrata, nemška, vicedomska, špitalska in samostanska vrata. Kje so stala, veste saj smo o tem že večkrat pisali. Za cestni promet je prihajalo v poštev samo 5 vrat, ker so vodna vrata (na zahjaku) bila namenjena le potrebam plovbe po Ljubljani. V sorazmerju s površino mesta je bilo 5 mestnih vrat dovolj; vrata so bila pri vseh glavnih cestah, ki so držale v mesto. Več dohodov ni bilo niti mogoče. Do karlovskega vrata je držala Dolenjska cesta, do nemških (križevniških) Tržaška, do vicedomskih in špitalskih Dunajka in do samostanskih Poljanska cesta. Glede na promet so bila vsa vrata pomembna, vendar ni bilo povsod enako živahno.

Okorne trdnjave

Mestna vrata pa niso služila predvsem prometnim potrebam, temveč so bila trdnjave. Morala so biti tako močna, da niso pomenila oslavitve me tega obzidja. Zato je pa bilo tudi boljše, da jih je bilo čim manj. Vsak vhod v mesto je moral biti dobro utrjen ter zaščiten. Zato so bila vsa vrata zase trdnjava in ob njih so se stali obrambni stolpi, pred njimi so bili izkopani jarki — čez nje so držali premakljivi mostovi — in vrata kot poslednja so morali biti zidana posebno trdno. Zidave je bilo izredno debelo. Vrata so bila zaradi tega okorna poslopja in vhod sam na sebi je bil tesen, da bi bila nevarnost sovražnega vdora čim bolj zmanjšana. Takšna vrata so pa promet zavirala. Srečevanje vozov je bilo onemogočeno. Vozniki so morali čakati na notranji strani vhoda in pred vrati, da ni bilo neprijetnega trčenja pri samih vratih. Morali so pa tudi voziti zelo previdno skozi vrata, da vozovi niso obtičali v vhod. Posebno tesen je bil prevoz pri križevniških vratih in tam je večkrat obtičal širši voz. Nekdo je voz z bombažem povsem zamašil vrata za voz črni. Do podobnih nepriključev je prišlo večkrat tudi pri vicedomskih vratih (ob začetku Gosposke ulice).

Ječe v mestnih vratih

V starih časih so bile ječe v trdnjavah, to se pravi v poslopjih, ki so bila čim trdnjša, da so bili jetniki čim bolj zana varnem. Mesto ni imelo menda dovolj velikega osrednjega poslopja za zapore. Vedeti ne moremo, da je grad spadal pod deželno gosposko, zato tam niso mogli zapirati mestnih podložnikov, o čemur oboje oboje mestnega sodišča. Veliko poslopje so bila vicedomska vrata visoka, kakor sam dvorec, ki je stal na kraju sedanje univerze. Bila so prizidana k dvorcu. Prav zaradi sosednjega vicedomskega poslopja, dvorca, so bila posebno pomembna; morala so biti posebno trdnja, a stremiljenje je bilo, naj bi bila tudi kolikor mogoče lepa na zunanji, kajti skoznje so prihajali v mesto na obličje gosti. Pri teh vratih so sprejemali cesarja. V resnici so bila ta vrata v primeru z drugimi lepa dokler so jih redno vzdrževali. Krastili so jih marmornimi stebri in k p cesarja. V poslopju ni bilo le stanovalne čuvaja, temveč tudi ječe. Ena ječa je bila v prizemlju pod stanovanjem vratarja, druga pa v nadstropju. V nadstropju so zapirali »poštene meščane, ki so se pregrešili le z manjšimi prestopki in jih zaradi tega ni bilo mogoče prištevati med zločince. Kljub temu pa »poštene meščane« niso mogli biti zadovoljni v tem zaporu kakor skedpamo iz poročila mestnega ranocelnika. Zapor je bil zelo neudoben. Vanj je držalo 30 stopnic, iz česar je razvidno, da je bilo pritičje zelo visoko. Okna so bila trdnjavsko line, kakršne se vidimo v stolpu ljubljanskega gradu. Ječa je bila silno zatohla in komaj za moža visoka. Ko si jo je ogledal ranocelnik l. 1785 je ugotovil, da so imeli v nji stitje jetniki komaj dovolj prostora, tako da so moleli noge še na stopnice, ko so ležali. Ranocelnik je zapisal: »Jetniki so v tej ječi, zlasti pozimi, ko ni peči, podobni bolj mrticem kakor živim ljudem.«

Ogromen kup gradiva

Kako velika so bila posamezna mestna vrata, si lahko nekoliko zamislimo, ko zvemo, koliko gradiva so pridobili, ko so jih podrli. Vicedomska vrata so bila v drugi polovici 18. stoletja že zelo zanemarjena. V tistih časih je magistrat iskal dobička povsod. Tudi podiranje mestnega obzidja ter vrata bi naj ne zahtevalo stroškov. Zato bi naj prodajali pridobljeno gradivo ter delo oddali zakupniku vsaj za takšen znesek, da bi bili plačani stroški podiranja. Podiranje vicedomskih vrat se je pa zavleklo, ker je podjetnik zahteval pretežke pogoje in zato nadrejena oblast,

okrožni urad, ni potrdil prevzema. Vrata so podrli naslednje leto. Pridobili so ogromno gradiva, čeprav je bilo porloplje. Tudi že zelo zanemarjeno, so pridobili celo 11.400 dobnih strešnikov — če smemo verjeti kronistu. Razen tega so pridobili še 82 prostorninskih čevljev zidakov v vrednosti 232 gld. 15 kr. Drugo pridobljeno gradivo je pa bilo vredno 293 gld. 20 kr. Vse izkupičke je znašal 710 gld. 56 kr, dobiček pa 473 gld. 54 kr. Vidno torej, da magistrat zaradi podiranja vicedomskih vrat ni utrpel stroškov, temveč je imel še celo dobiček, čeprav se je v začetku upiral, da bi vrata podrli.

Podiranje drugih mestnih vrat

Najbolj so ovirala promet nemška ali križevniška vrata, ki so stala nekje tam, kjer je zdaj spomenik Ilirije. Že zaradi tega, ker je v vratih pogosto obtičal naložen voz, je bila potreba, da bi okorno poslopje podrli, ko so izgubila svoj obrambni pomen. Preden so se pa dela lotili, so nastopile tudi tu številne ovire. Največja težava je bila zlasti, ker je bila tik ob vratih na eni strani vojaška stražnica, na drugi pa komendna klet. Magistrat se je moral najprej sporazumeti z obema sosedoma vrati, preden se je lahko lotil podiranja. Na magistratu so imeli že slabe izkušnje zaradi podiranja špitalskih vrat, ki je povzročilo dolgo ter drago pravljanje. Okrožni urad je poslal magistratu odlok, naj podro vrata, že poleti l. 1789. Predvsem je moral magistrat najti drugo prostor za po lojpe glavnih straž. Določil ga je na sedanjem Krekovem trgu. Končno je prišlo tudi do sporazuma z komendo. Delo je bilo razpisano trikrat, ker prvi licitaciji nista bili uspešni, o čemur nista bili potrjeni. Korčno so vrata prepustili podjetniku, ki jih je podrli, za 20 gld. Gra-

divo je bilo njegovo. Prvotno so vrata cenili na 100 gld. Pri podiranju teh vrat ni bilo takšnega dobička kakor pri vicedomskih. Nemška vrata so podrli l. 1792. — Ena najmočnejših mestnih vrat so bila samostanska ali franciskanska na sedanjem Krekovem trgu. Preden so jih pa začeli podrati, so bila trčila razvalina, tako da so se celo vojaki bali korakati skoznje, ker je kazalo, da se bodo zdaj zdaj podrli. Bila so zidana iz kvadrov. Do njih sta držala dva mosta, ne kakor pri drugih le eden. Kaže torej, da sta bila izkopana ob vratih dva obrambna jarka. Poslopje je bilo dvanadstropno in v nadstropjih zidano z opeko. Vratom je bilo priključeno zelo močno obzidje, na sedanjem Vodnikovem trgu celo dvojni zid. Okrožni urad je zapovedal magistratu, naj bi podrli vrata, že 1785, a l. 1787 je moral ukaz ponoviti, vendar so podrati začeli šele l. 1788 in imeli so toliko dela, da ga niso korčali do l. 1795. Pri podiranju so bili zaposleni tudi jetniki za plačilo po 3 kr. na dan. — Omenimo naj še špitalska vrata, ki so bila, kakor kaže, združena s poslopjem mestnega zavešča (hospitala). V nadstropju tega po lojpa so namreč stanovali tudi revni meščani kakor v sosednji hiši »špitalus«. Za poslopjem je stal močan trdnjavski stolp, ki so ga podrli že l. 1786; bil je tako slabo ohranjen, da bi se sicer podrli sam. Del gradiva, ki so ga tedaj pridobili, so porabili za zidanje franciskanskega župnišča. Špitalska vrata so silno ovirala promet v mestu, ker so zapirala že tako tesno špitalsko ulico, ki je bila natrpaša s stojncami kramarjev in drugih prodajalcev. Tam je bilo tako tesno, da so tlak lahko popravljali le ponoči. — Na vseh mestnih vratih so v tanih časih nabijali uradne razglase, tako tudi na špitalskih, kar tudi nekoliko kaže, kako velik prometni pomen so jim pripisovali.

Dobra vinska letina

v jugovzhodni Evropi, kjer so vinogradniki zadovoljni zlasti s kakovostjo letošnje kapljice

Letošnja vinska letina v jugovzhodni Evropi je bila v splošnem boljše od lanske in predlanske, zlasti po kakovosti bo letošnja kapljica dobra, ker je bilo vreme izredno ugodno. Poletje je bilo dolgo in vroče, tako da je grozdje lepo dozorelo. Samo v nekaterih državah letina po količini ni zadovoljila vinogradnikov. Krivo je bilo v prvi vrsti pomanjkanje sredstev za pokončevanje trtnih škodljivcev. Izvzemši Madžarsko in deloma Grčijo vinogradništvo v državah jugovzhodne Evrope ne odgovarja modernim zahtevam zlasti v pogledu kletarstva ne zemlja in podnebje sta za vinogradništvo zelo ugodna. Toda prejšnja leta je bilo premalo povpraševanja po vinu iz tega dela Evrope. Zato na kakovost vina niso polagali velike važnosti in pridelek je bil prevelik v glavnem kot navadno namizno vino in temu primerne so bile tudi cene. Pridelovanje kveletnega vina v stekleničah pa zahteva posebne kletarske naprave in skrbno kletarsko tehniko. Kakršne vinogradniki v jugovzhodni Evropi v splošnem še ne poznajo.

Razen najboljših madžarskih vin, ki imajo v Evropi že svoj sloves, in ladijskih grških vin posebno z otkov v Egejskem morju, so bila vina iz jugovzhodne Evrope le malo znana. Sele, ko se je leta zadnja leta pred sedanjo vojno Nemčija zanimala za ta vina, se je položaj vinogradnikov zboljšal. Vedno večje povpraševanje Nemčije po vinih iz jugovzhodne Evrope je omogočilo odnondni vinogradnikom zboljšati tudi kletarstvo. Zdaj si prizadevajo pridelovalci čim boljše vrste vin. Moderno kletarstvo bo omogočilo vinogradnikom jugovzhodne Evrope pošiljati na evropski trg prvovrstna vina.

Najnaprednejše je vinogradništvo na Madžarskem. Madžarski vinogradniki so imeli letos tudi po količini zelo dobro letino. Čeprav sicer ni bila dosežena prvotno pričakovana količina 6 milijonov hl. Letošnja madžarska vina bodo izvrstna. Trgatev je bila na Madžarskem ob najlepšem vremenu. Madžarska bo tudi letos izvozila mnogo vina. Izvoz 260.000 hl vina v Nemčijo je že zagotovljen. Z drugimi državami sporazum glede uvoza madžarskih vin še ni bil dosežen.

V Grčiji letošnja vinska letina ni bila tako dobra kakor na Madžarskem. Grški vinogradniki so primanjkovali gnojila, umetnih gnojil in modre galice. Tudi vreme ni bilo posebno ugodno. Že v začetku junija je pritiskala huda vročina, kar je vinogradom škodovalo. Prejšnja leta je bilo okrog 40% grških vin v inozemstvu, največ v Francijo. Pozneje je zavzela me-

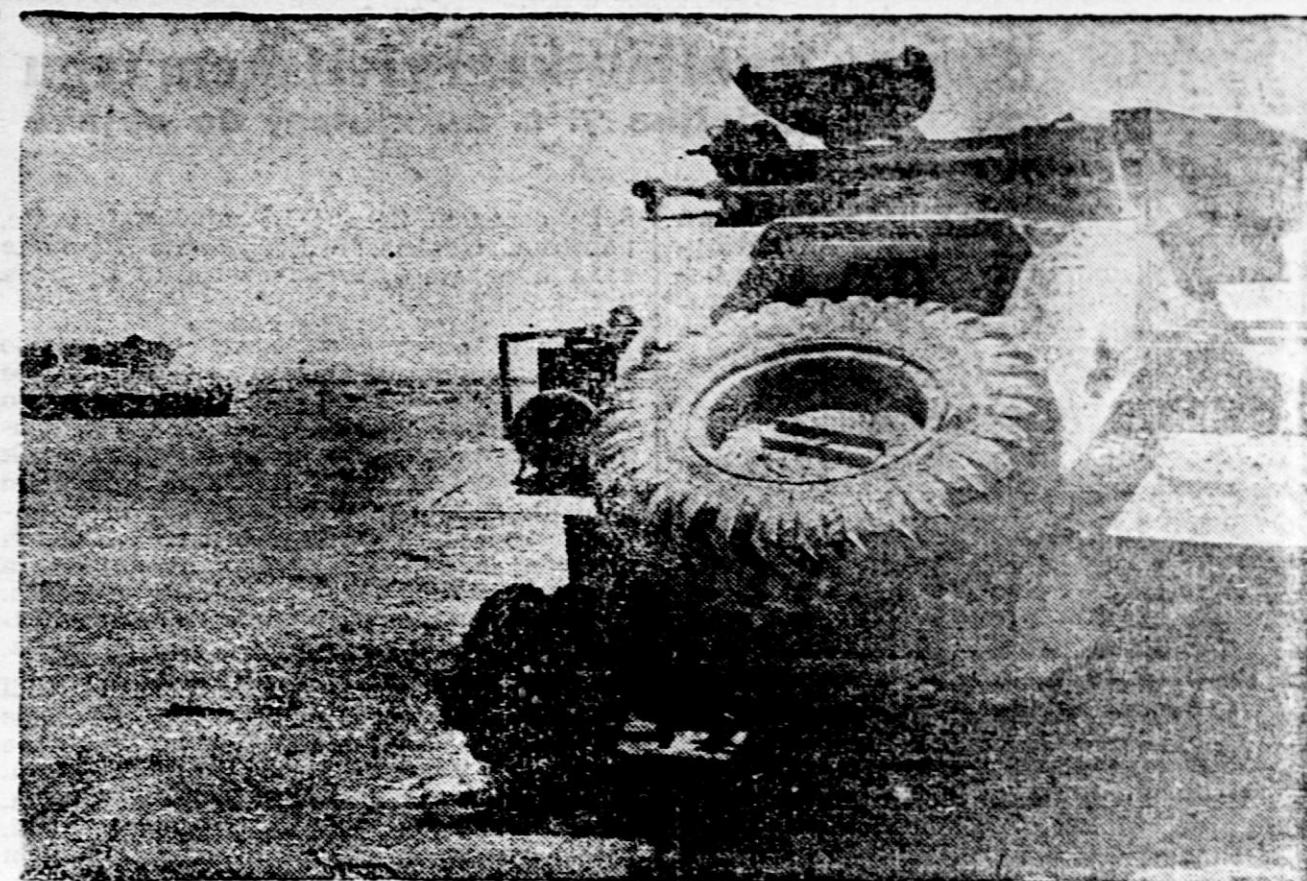
sto Francije Nemčija. Precej prvovrstnih vin se je porabilo vsako leto tudi za vinski žganje. Letos so v Grčiji pridelali mnogo grozdja v sirup, da so nadomestili z njim sladkor, ki ga Grkom primanjkuje.

V Rumuniji je bila vinska letina srednja, vendar pa znatno boljše od lanske. V nekaterih vinorodnih krajih so napravili trine boleznih obutno škodo. V splošnem je pa tudi rumunska vinska letina po kakovosti in količini zadovoljiva. Vlada je dala vinogradnikom na razpolago kredite. Odredila je tudi, da morajo vsi gostilničarji, razen vinogradnikov, ki pripadajo samo vina lastnega pridelka, prodajati standardno kot nemizno vino, ustrezajoče predpisom o kakovosti. To standardno vino se prodaja samo v stekleničah največ po en liter in vse gostilne ga morajo imeti vedno dovolj na razpolago. Zato so bili pa razveljavljeni dosedanja predpisi glede maksimalnih cen in drugih vinskih trgovinskih zadevajočih ukrepov. Ker je bila letina dobra, je bilo mogoče preprečiti porast cen. Prvovrstna rumunska vina iz Besarabije je pred sedanjo vojno v večjih množinah kupovala Nemčija za kuhanje vinskega žganja.

Tudi Bolgarija je imela letos boljše vinski letino kakor zadnja leta. Posebno dobro je obrodilo namizno grozdje, ki ga Bolgarija mnogo izvažajo. Precej grozdja so letos bolgarski vinogradniki pridelali v sirup in marmelado. Zadnja leta je bilo mnogo bolgarskega vina zlasti v Nemčijo. Z izkupičkom so bolgarski vinogradniki modernizirali svoje kletarstvo. Zdaj lahko pridelujejo Bolgarija dobra desertna vina. Letos je pridelala Bolgarija okrog 250 milijonov litrov vina, tako da ga bo lahko precej izvozila.

Tudi Hrvaška je imela letos dobro vinski letino. Priderek je znašal okrog 2.000.000 hl. Ker ga porabi Hrvaška sama znatno manj kakor ga je pridelala, ga bo ostalo precej za izvoz. Na Hrvaškem je kletarstvo razmeroma še malo razvito. Zato so hrvaški vinogradniki doslej pridelovali le malo desertnih vin. Vlada pa pripravila razne ukrepe za povzdigo vinogradništva. Tudi hrvaška vina bi šla v inozemstvu dobro v denar, če bi bila sortirana.

Srbija je imela letos boljše vinski letino kakor lani. Za srbska vina so letos določene najvišje cene. Tudi Srbija si prizadeva povzdigniti svoje vinogradništvo, zlasti kletarstvo. Srbska vina so dobra, in v primeru s Hrvaško ima Srbija tudi modernije kletarstvo, vendar jo pa čaka na tem polju še mnogo dela.

Angleški tanki, ki so jih uničili Italijanske čete v nedavnih bojih na afriškem bojišču

O dobri vinski letini poročajo tudi iz Slovaške. Slovaški vinogradniki so letos zelo zadovoljni s kakovostjo pridelka. Največ vinogradov je na Slovaškem v okolici Bratislave in pa v vzhodnih krajih. Letošnji pridelek znaša okrog 200.000 hl. Približno polovico letošnjega pridelka bo lahko Slovaška izvozila. Slovaška prideluje tudi dobra desertna vina.

1.131.019 prebivalcev. Organizacija je ustanovila 2758 knjižnic, v katerih je 52.353 knjig. Od čistega dobička, ki so ga vrgle razne prireditve, je kupila organizacija 494 delavcem zemljišča, in izplačala 158.307.175 lej podpor.

Mednarodna filmska zbornica

Od 30. novembra do 2. decembra je bil v Budimpešti letošnji občni zbor mednarodne filmske zbornice. Na otvoritveni svečanosti so govorili madžarski prosvetni minister Szinle-Merse, predsednik mednarodne filmske zbornice minister grof Volpi in njen generalni tajnik Melker.

Rumunizacija rumunskega gospodarstva

Rumunski uradni list je objavil v eni zadnjih števil imena 88 židovskih uradnikov in uradnic, ki so bili na podlagi zakona o rumunizaciji in po navodilih ministrstva javnih del takoj odpušteni. V drugih mestih je bilo odpuščenih iz službe v raznih poletjih 169 židovskih uradnikov in uradnic.

Križanka št. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15							16	17					
18			19			20			21		22		23
24		25			26			27		28			
29				30			31		32		33		
34				35		36	37		38			39	40
		41	42		43	44			45		46	47	
48								49		50			

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. svežnja pijača, 8. barva pri kartah, 12. drža, posiljeno obnašanje, 15. čuvár hišnega vhoda, 16. mesto na Hrvaškem, 18. medmet, 19. nemški osebni zaimek, 20. japonsko mesto, 21. veznik, 22. uživanje, hranimo se, 24. moško ime, 26. vrsta žganja, znana gostilna v Ljubljani, 28. ne stane veliko, 29. stava na številke, tvegana igra, 31. že tako, brez tega, 33. otok med Anglijo in Irsko, 34. števil, 35. osebni zaimek, 36. mesto v severozapadni Indiji, ob želez, progli Bombay-Delhi, 38. fínsko pristanišče, 39. medmet, 41. osebni zaimek, 43. mesto v Galliji, 46. kemična prvina plin, 48. asirski kralj ki je pozidal Babilon (680—668 pred Kr.), 49. igralna karta, 50. žensko ime, skrajšano.

Navpično: 1. otok, ki je zaslovel v zvezi z Napoleonom, 2. država v USA, 3. prazdnica, 4. evropska prestolnica, 5. naselbina, 6. znak za kemično prvino, 7. slaviti italijanski fizik (1776—1856), 8. italijanski mesto, ki je bilo v prejšnji svetovni vojni zelo poškodovano zaradi avstrijskega bombardiranja, 9. grška črka, 10. žensko ime, 11. tenek, rahel, nežen, 12. pokrajina, v kateri se je porodil pokret za združitvev

vseh italijanskih dežel v eno državo 13. klasifikacija, redovanje, 14. poljski zdravnik, ki je iznašel esperanto, 17. majhen otok ob obali Mozambika, tudi plemo crncev ob Nigru, 20. primitivno orožje, 23. osebni zaimek, 25. travniški pridelek, 26. zviljava, prevara, 27. presedeček, odmor, počitek, 30. grška črka, 32. začetek, začetek življenja, 37. pritok Donave, ki izvira v Švicli, 40. pritok Save na Hrvaškem, 42. glej 6. navpično, 44. k. do (lat.), 45. del kolesa, 47. dva enaka samoglasnika.

RESITEV KRIŽANKE ŠT. 3

Vodoravno: 1. konjarek, 8. Or, 9. era, 10. pa, 11. Lit, 13. gos, 14. Unec, 16. bala, 17. Bolivijec, 19. ako, 20. iti, 21. ro, 22. vre, 24. A (anton) J (aneži), 25. stara, 27. ara, 28. alt, 30. sneti, 33. as, 35. Abo, 36. za, 37. rok, 39. car, 40. Aragonija, 43. mora, 44. opev, 45. Edo, 47. Eima, 48. le, 49. Ula, 51. HN, 52. Anatolija.

Navpično: 1. Kolubara, 2. Orinoko, 3. je, 4. Aru, 5. Ra, 6. epoleta, 7. kasacija, 12. telo, 13. gaj, 15. CI, 16. bi, 18. vera, 22. vrana, 23. Erato, 25. trs, 26. alj, 29. Karamela, 31. Ebro, 32. Karavana, 34. soroden, 36. zajemaj, 38. karo, 39. cipe, 41. Ga, 42. no, 46. zlo, 49. tt, 50. Al.

J. O. CURWOOD:

Abrahamova polja

14

ROMAN

»Moj stric Hepsiba se je vrnil iz angleških kolonij in mi je prinesel tole, naj vam dam. Ali sprejmete, Tonijeta?«

V tem trenutku ni več mislil na Pavla Tacha. Deklica, veselo presenečena ob pogledu na krasno blago, ki je uhajalo iz polodprtega zavoja, je lahko zardela in ga hvaležno pogledala, tako da se je nehoti nasmehnil; kakor bi bila za hipce pozabila svojo dostojanstvenost, je nato iztegnila roko, da bi vzela zavoj. Njena mehka rokavica se je dotaknila Jeemsove kože; ta gib in ta nasmeh sta jo tolikanj prevzela, da se mu je od sreče skrčilo srce. Po večrajšem doživljanju se pač ni bil nadejal takega sprejema; Tonijeta, premagana od njegove prijaznosti, se je po svoji strani zavedala, da je bila z ubogim dečkom od sile hlačna, in morda bi ga bila skušala potolažiti s še večjo ljubeznivostjo, ko bi je ne bila spravljal bližina drugih oči in ušes v zadrego. Zardela je še bolj, in Jeems, menec, da izvira to razburjenje iz radosti nad darilom, je že pričakoval, da mu poreče vsaj besedico zahvale; prav tedaj pa je Pavel Tache, kakor da Jeemsa

vošče ne vidi, segel sestrčni pod pazduho, jo potegnil s seboj in ji udvorljivo vzel zavitek iz rok. Tonijeta se je v zadregi in presenečenju ozrla in se še enkrat nasmehnila Jeemsu, a tedaj je Pavel Tache kakor po naključju izpustil zavoj na tla.

To dejanje, ki ga je zakrivil po eni strani prezir do ubogega gozdnovskega dečka, po drugi pa nizka zloba, skrita za naličjem gosposke uglednosti, je odvračilo Jeemsovo misel od Tonijete in ga opomnilo pravega namena, ki ga je bil privedel k Lussanovim. Tam, kjer je bila otroška dvojica, je videl tako rekoč le še eno osebo, in ta oseba je bil Pavel Tache. Bilo je, kakor da bi bil deček v nekaj trenutkih dorasel v moža; in hkratu s to izpremembo je še silneje ko prej zavrelo v njem sovraštvo, maščevalnost in neukrotljiva želja po boju. Tonijeta je zanj nehala obstajati; in ko je planil naprej, da bi pobral zavoj, ni storil tega z namenom, da bi ji ga vrnil, ampak zato, da bi dobil vzrok za spopad z zoprnim gizdalinom, ki ga je bil pripravil v to besno togoto.

Ta čas sta se Tonijeta in Pavel Tache prerila skozi gnečo, v kateri sta stala dotlej, in krenila proti konjem, zavežaje se pozornosti gledalcev, ki so dopadljivo opazovali njune izbrane gibe. Potem sta se menda premislila: namesto da bi zajahala vsak svojo žival, sta se jela počasi izprehajati po vrtu, ki se je širil za Lussanovo hišo.

S svojih sedežev pri sodku piva, kjer sta zalivala pravkar sklenjeno prijateljstvo, sta Tonteur in Hepsiba zamišljeno spremljala ljubko dvojico z očmi. Nato je baron dregnul moža, ki bi ga bil

moral smatrati za dednega sovražnika, nikar pa da mu je bil po duši kakor zlepa ne kdo, in se zarežal.

»Glejte, prijatelj Adams, poglejte ju, mlada pava, kako vozita kočijo! Moja zala hčerka je postala prava gosposčina, odkar se je naličkala v to obleko in ta klobuček; in njen »petit-maitre«, ki si domišljuje, da je sam Bog si ga vedi, kdo... Povem vam, če bi tale divjaček, vaš nečak...«

»Pst!... Evo Jeemsa!« mu je segel Hepsiba v besedo.

Jeems, ki ni slutil, da ga stara volkova opazujeta, je bil tisti mah le še nekaj korakov od Pavla in Tonijete. Kar godilo mu je, da sta bila krenila semkaj, kjer ju oči drugih ljudi niso mogle slediti. Oprezno je šel za njima, plazeč se kakor Indijanec, ki zalezuje sovražnika, in ju dohitel baš v trenutku, ko sta obstala na robu širokega prostora in se nista vedela kam obrniti. Lussan si je bil tu zgradil svinjak; toda prasi in drugi štirinožci so bili zemljo tako razrili, da bi se jima bilo preko gležnjev vgriznilo v nesnago, ko bi bila krenila naprej. Tonijeta je dvignila bradico, studljivo zavihala nasek nad smradom, ki je puhtel od blatnih tal, in oberoč privzdignila krilo, kakor bi le malo manjkalo, pa izsuje svojo jezico na Pavla, ker jo je zapeljal semkaj. Tedajci se je pokazal izza grma Jeems in vzravnal obstal pred njima.

Deček je bil bled v obraz, vse vitko telo mu je drhtelo. Ne menec se za Tonijeto, kakor da je ne bilo — niti ko je opazila v njegovih rokah zavitek, ki ga je bila zaupala spremljevalcu, in pre-

senečeno vzkliknila — je stopil k Pavlu Tachu; ta pa, misleč, da izvira počasnost njegovih gibov in mrljska bledest njegovega obraza iz zadrege ali strahu, je menil, da se mu ponuja prilika, povzdigniti se v oči ožolovljene sestrčice, in je ošabno vzrotil nad Jeemsom, češ da ju zalezuje in oprezuje za njima. Ne da bi odgovoril, je Jeems iztegnil roko ter pokazal zavoj. Ko ga je Pavel Tache zagledal, najprej ni vedel, kaj bi; nato pa, videč, da gre vsa stvar Tonijeti močno do živega, je naglo izpremenil vedenje in iztegnil roko po zavoj.

»Pardon!« je vzkliknil. »Zelo prijazno je od tebe, da si mi prinesel ta zavoj, ki mi je... slučajno padel na tla.«

»Lažeš!« je zavpil in z naglim gibom vrgel zavoj gizdalinu v obraz.

Moč udarca je bila tolikšna, da je Pavel odskočil, a vtem se je Jeems že kakor blazen zakadil vanj. Še nikoli se ni bil stpel s kakim drugim dečkom, vedel je le, kako se bore živati, kadar se spopadejo in s krepilji trgajo druga drugo; vse kar je bil vide med njimi v gozdu, vsa njihova divjost in silovitost mu je mahoma oživila v spominu in storila njegov napad tako besen, da je Pavel Tache od bolečina zatulil in je tudi Tonijeta prestrašeno zakricala.

Jeems je slisal ta krik, a v tem trenutku se ni ugnel niti meniti zanj. Njegove sanje so se bile razblinile, in Tonijeta, čeprav je stala zraven njega in z grozo gledala boj, takisto, kakor si jo je še snodi zamišljal, je bila kakor izbrisana iz njegove zavesti; vse njegove moči so bile napete v želji, tretati sovražnikovo meso in videti njegovo kri, kako teče.